

**Зозуля С. М.**

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ  
І РЕФЕРАТИВНИХ РЕСУРСІВ ДНПБ УКРАЇНИ  
ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО З ПИТАНЬ ОСВІТИ,  
ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

*Стаття містить опис реферативних баз даних, галузевих рубрик, бібліографію праць співробітників відділу наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (2012-2014 рр.).*

На сучасному етапі глобалізації суспільства інформаційна діяльність стала невід’ємною частиною функціонування всіх наукових установ, у тому числі й книгозбірень. Це пов’язано, у першу чергу, з трансформацією бібліотек із центрів збирання, накопичення, організації, зберігання літератури в культурно-просвітницькі осередки концентрації інформаційних ресурсів, ключове завдання яких передусім полягає в реалізації власного інформаційного потенціалу та забезпеченні інформаційних потреб користувачів. Важливим кроком бібліотек стала активізація діяльності в напрямі формування інформаційно-аналітичних і реферативних ресурсів.

Зауважимо, що Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського)<sup>2</sup> як національне галузеве книгозберігальне, всеукраїнський галузевий інформаційний осередок освітньої галузі, науково-дослідна установа з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, координаційний та методичний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України у своїх наукових проєктах розробляє концептуальні, методичні та організаційні засади діяльності освітянських книгозбірень, означуючи їхню роль і місце в соціальній структурі сучасного суспільства. Документний фонд бібліотеки налічує понад 600 тис., із них – 40 тис. фахових документів 35-ма іноземними мовами, понад 1000 назв періодичних видань ХІХ-ХХІ ст., більше 400 назв сучасних періодичних видань українською, російською та іноземними мовами [2].

Вивчення українських досліджень, у яких започатковано розв’язання порушеної нами проблеми, показало, що створенню інформаційної продукції у напрямі аналітичної діяльності бібліотек присвячено окремі праці І. Вишневської, О. Грогуль, С. Дригайло, С. Зозулі, Л. Чуприни та інших. Особливості інформаційно-аналітичної діяльності книгозбірень у контексті загальноцивілізаційних соціокультурних трансформацій вивчали переважно фахівці НБУВ: Н. Автономова, В. Бондаренко, Г. Булахова, Н. Вітушко. Для комплексного вивчення інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек України, розкриття

<sup>2</sup> <http://www.dnpb.gov.ua/> – головна сторінка веб-порталу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України.

## ПЕДАГОГІЧНЕ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

ролі, напрямів діяльності та функціонування інформаційно-аналітичних продуктів ключовими є фундаментальні дослідження таких українських учених: В. Горового, Т. Гранчак, О. Кобелева, В. Пальчук, О. Постельжук.

Основні вектори розвитку реферативного напрямку діяльності бібліотек, зокрема в контексті активізації формування реферативних ресурсів із питань педагогіки, психології та освіти через інтеграцію й налагодження кооперативної взаємодії, аналізу перспектив розвитку реферативної бази даних (РБД) як складової інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу, досліджували здебільшого фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського: Т. Букшина, І. Коваленко, Н. Кропочева. Роль і перспективи загальнодержавної реферативної БД «Україніка наукова», УРЖ «Джерело» аналізували відомі в Україні вчені: Н. Зайченко, Л. Костенко та інші.

Із-поміж багатьох видів науково-інформаційних ресурсів, що формуються в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, актуальними й затребуваними є інформаційно-аналітичні та реферативні ресурси з питань освіти, педагогіки і психології, які відображаються в журналах «Педагогіка і психологія», «Україна: події, факти, коментарі», загальнодержавній електронній реферативній базі даних «Україніка наукова», її паперовому варіанті УРЖ «Джерело», галузевій РБД, розміщеній на веб-порталі бібліотеки<sup>3</sup>. У цілому реферується 40 назв періодичних і продовжуваних видань. На початок 2013 р. РБД налічувала 35 876 рефератів, складених українською, російською та англійською [8]. Сьогодні одним із пріоритетних аспектів науково-інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як координаційного центру є поглиблення співпраці з науковими бібліотеками ВНЗ III–IV р. а., інститутами післядипломної педагогічної освіти в контексті розвитку галузевого сегмента реферування вітчизняних наукових публікацій із періодичних та продовжуваних видань психолого-педагогічної тематики, створення галузевої реферативної інформації на кооперативних засадах.

Не менш актуальним напрямом у роботі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є упровадження дистантного інформаційно-аналітичного обслуговування з метою забезпечення користувачів галузевою інформацією шляхом надання доступу до електронних синтезованих наукоємних інформаційних продуктів за такими рубриками: «Педагоги-новатори», «Аналітичні дослідження з реформування освіти: статті та огляди», «Моніторинг ЗМІ з питань освіти й науки», «Тематичні реферативні огляди», «Результати наукової діяльності установ НАПН України».

Для всіх, хто цікавиться передовими здобутками національної педагогічної науки, освіти й практики особливо цікавим та

<sup>3</sup> [http://194.44.28.246/cgi-bin/irbis64r\\_12/cgiirbis\\_64.exe?LNG=&C21COM=F&I21DBN=DB7&P21DBN=DB7&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID=&S21CNR](http://194.44.28.246/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=F&I21DBN=DB7&P21DBN=DB7&S21FMT=&S21ALL=&Z21ID=&S21CNR) – галузева РБД на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

корисним стане *віртуальний інформаційно-аналітичний ресурс «Педагоги-новатори»*<sup>4</sup>, де висвітлено інноваційні досягнення сучасних українських педагогів, узагальнено їхній досвід. На наше переконання, ці аналітичні матеріали сприятимуть осмисленню науковою та освітянською спільнотою значущості новаторського поступу, а також розширенню інформаційного ресурсу з питань реформування й модернізації сучасної освіти. У цій рубриці представлено бібліографію праць таких українських педагогів, як: В. Ф. Шаталова, М. М. Палтишева, М. П. Гузика, Л. Б. Донської, Г. С. Сазоненко, О. М. Остапчука, М. І. Босенко, С. В. Белухи, С. А. Гавриш, О. І. Чинок.

Інформаційно-аналітичні огляди з реформування національної та зарубіжної освітньої системи оприлюднено в розділі *«Аналітичні дослідження з реформування освіти: статті та огляди»*<sup>5</sup> (із 2010 р.). У матеріалах узагальнено процеси реформування та модернізації вищої освіти в контексті інтеграції України в європейський освітній простір, проаналізовано основні реформи середньої освіти з часів незалежності нашої держави, охарактеризовано систему надання освітніх послуг вишами США, Франції, Польщі, Туреччини, Казахстану, Німеччини, країн Балтії, Ізраїлю, вивчено особливості функціонування університетської автономії передових зарубіжних країн, узагальнено позитивні результати американського шляху розвитку системи вищої освіти, обґрунтовано децентралізаційні тенденції сучасного розвитку європейської шкільної освіти через демократизацію управління навчальним процесом, проаналізовано досвід реформування загальноосвітніх навчальних закладів близького та далекого зарубіжжя, розглянуто особливості реалізації різних національних систем надання освітніх послуг.

Рубрика *«Моніторинг ЗМІ з питань освіти і науки»*<sup>6</sup> дозволяє дистантним (віддаленим) користувачам швидко отримати інформацію про відображення конкретної теми в системі соціальних комунікацій без ознайомлення з повними текстами статей, а також слугує основою для подальших статистичних та аналітичних досліджень. Упродовж 2014 р. усі інформаційно-аналітичні матеріали було оприлюднено в інформаційно-аналітичному журналі СІАЗ НБУВ *«Україна: події, факти, коментарі»*<sup>7</sup>.

*«Тематичні реферативні огляди»* – на початок 2015 р. ця сторінка веб-порталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського містить 24 реферативних огляди, в яких зосереджено аналіз останніх наукових публікацій, що розкривають особливо акту-

<sup>4</sup> [http://www.dnpb.gov.ua/scientific\\_information\\_work/teachers\\_innov/](http://www.dnpb.gov.ua/scientific_information_work/teachers_innov/) – рубрика «Педагоги-новатори» на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

<sup>5</sup> [http://www.dnpb.gov.ua/scientific\\_information\\_work/id/1270/](http://www.dnpb.gov.ua/scientific_information_work/id/1270/) – рубрика «Аналітичні дослідження з реформування освіти: статті та огляди» на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

<sup>6</sup> [http://www.dnpb.gov.ua/monitor\\_cmi/](http://www.dnpb.gov.ua/monitor_cmi/) – рубрика «Моніторинг ЗМІ з питань освіти і науки» на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

<sup>7</sup> [http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com\\_content&view=category&layout=blog&id=24&Itemid=184](http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=24&Itemid=184) – інформаційно-аналітичний журнал СІАЗ НБУВ «Україна: події, факти, коментарі».

альні та значущі проблеми якості української освіти, зокрема з організації профорієнтаційної роботи в школі, акмеологічних та аксіологічних пріоритетів в освіті, соціально-педагогічних проблем дітей із девіантною поведінкою, проблем педагогічного проектування, менеджменту в освіті тощо.

Для дослідників, котрі цікавляться досвідом наукової діяльності відділень НАПН України на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було запроваджено ще одну інформаційно-аналітичну рубрику – «Результати наукової діяльності установ Національної академії педагогічних наук України»<sup>8</sup>.

**Бібліографія праць співробітників відділу наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (2012-2014 рр.):**

1. Букшина Т. Відображення галузевої науково-реферативної інформації в УРЖ «Джерело»: кооперативна взаємодія освітянських бібліотек / Т. Букшина // Вісн. Книжк. палати. – 2012. – № 12. – С. 11-15.
2. Букшина Т. Ф. Бібліометричний аналіз наукових публікацій з питань дошкільної освіти і виховання в загальнодержавній реферативній БД «Україніка наукова» (1998-2012 рр.) / Т. Ф. Букшина // Інформ. технології і засоби навчання: електрон. фахов. вид. – 2014. – Том 40. – № 2. – С. 135-150. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/967#.U3Cq11fh3m4>. – Назва з екрана.
3. Букшина Т. Ф. Періодичні та продовжувані видання інститутів післядипломної педагогічної освіти України: стан реферування (2008-2011) / Т. Ф. Букшина / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського. – К.: Нілан-ЛТД, 2012. – Вип. 3: Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України: стан та перспективи. – С. 134-146.
4. Зозуля С. Електронні інформаційно-аналітичні ресурси Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України з актуальних питань педагогіки, психології й освіти / С. Зозуля // Порівняльно-педагогічні студії. – 2014. – № 2-3. – С. 169-184.
5. Зозуля С. Інформаційно-аналітична діяльність освітянських бібліотек: стан та перспективи [Електронний ресурс] / С. Зозуля // Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського: матеріали міжнародної наук.-практ. конференції «Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан, проблеми, перспективи створення та забезпечення доступу», 14-15 жовтня, 2013, Вінниця. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: [http://www.dnpb.gov.ua/research\\_activity/seminar\\_konf/](http://www.dnpb.gov.ua/research_activity/seminar_konf/). – Назва з екрана.
6. Зозуля С. М. Аналіз відвідуваності інформаційно-аналітичних рубрик веб-порталу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / С. М. Зозуля // Вісн. Книжк. палати. – 2014. – № 9. – С. 28-31.

<sup>8</sup> [http://www.dnpb.gov.ua/res\\_apn/](http://www.dnpb.gov.ua/res_apn/) – рубрика «Результати наукової діяльності установ НАПН України» на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

## ПЕДАГОГІЧНЕ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

7. Зозуля С. М. Інформаційно-аналітична діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: специфіка, здобутки, перспективи [Електронний ресурс] / С. М. Зозуля // Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського: матеріали міжнародної наук.-практ. конференції «Інформаційна діяльність галузевих бібліотечних комплексів в умовах розвитку суспільства знань», 17-19 вересня, 2014, Київ. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: [http://www.dnpb.gov.ua/research\\_activity/seminar\\_conf/](http://www.dnpb.gov.ua/research_activity/seminar_conf/). – Назва з екрана.
8. Зозуля С. М. Специфіка інформаційно-аналітичної діяльності як інноваційного напрямку бібліотечної роботи (досвід відділу науково-аналітичної обробки і поширення інформації у сфері освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського) [Електронний ресурс] / С. М. Зозуля / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського: матеріали міжнар. наук. конференції «Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору», 21-23 жовтня 2014, Київ. – Електрон. текст. дані. – НБУВ. – Режим доступу: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/341>. – Назва з екрана. – Дата звернення 04.06.2014.
9. Коваленко І. Й. Інформаційно-аналітичне забезпечення педагогічної науки, освіти і практики / І. Й. Коваленко, Н. М. Кропочева // Бібліотечний вісник. – 2012. – № 1. – С. 48-51.
10. Коваленко І. Й. Реферативна інформація з питань педагогіки і психології у задоволенні інформаційних потреб освітян / І. Й. Коваленко / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського. – К.: Нілан-ЛТД, 2012. – Вип. 3: Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України: стан та перспективи. – С. 125-134.
11. Коваленко І. Й. Стан і перспективи розвитку галузевого реферативного ресурсу на веб-порталі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / І. Й. Коваленко, Н. М. Кропочева // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2014. – Вип. 40. – С. 182-192. – Відомості доступні також із Інтернету: [http://eprints.rclis.org/24484/1/стаття\\_Коваленко.pdf](http://eprints.rclis.org/24484/1/стаття_Коваленко.pdf).
12. Кропочева Н. М. Електронні фахові видання з педагогіки в системі наукової періодики: стан та перспективи / Н. М. Кропочева // Інформ. технології і засоби навчання: електронне наук. фахове вид. – 2014. – Т. 39. – № 1. – С. 193-208. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itl/article/view/967#.U3CqI1fh3m4>. – Назва з екрана.

Запрошуємо всіх відвідати ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського за адресою: м. Київ, вул. М. Берлінського, 9; веб-портал: <http://www.dnpb.gov.ua/>